

CYNGOR SIR YNYS MÔN

CYFARFOD:	PWYLLGOR ARCHWILIO
DYDDIAD:	23 MEDI 2014
TEITL YR ADRODDIAD:	DIWEDDARIAD AR FEYSYDD O BRYDER NA CHAWSANT SYLW AC A AMLYGWYD GAN ARCHWILIO MEWNOL
PWRPAS YR ADRODDIAD:	ER GWYBODAETH
ADRODDIAD GAN:	DIRPRWY BRIF WEITHREDWR
GWEITHREDU:	ER GWYBODAETH

1. CYFLWYNIAD

- 1.1 Yn ei gyfarfod a gynhaliwyd ar 22 Gorffennaf fe benderfynodd y Pwyllgor Archwilio:

'Gofyn i'r Dirprwy Brif Weithredwr fynychu'r cyfarfod nesaf o'r Pwyllgor Archwilio i adrodd ar y sefyllfa ynglŷn â'r meysydd oedd wedi eu dynodi fel rhai o bryder parhaol gan archwilio, y camau a gynllunnir i fynd i'r afael â hwy, y cyfnodau amser ar eu cyfer a'r rheolwr / swyddog sy'n gyfrifol'.

Cytunwyd hefyd ar y camau gweithredu canlynol yn y cyfarfod hwn:

'Y Dirprwy Brif Weithredwr i roi adroddiad i'r Pwyllgor Archwilio yn ei gyfarfod nesaf yn unol â'r penderfyniad uchod ynghyd â gwybodaeth am gyfrifoldebau uwch reolwyr'.

- 1.2 Mae'r Dirprwy Brif Weithredwr wedi cyfarfod ag Archwilio Mewnol i drafod y meysydd o bryder ac mae'r adroddiad hwn yn nodi'r camau gweithredu/sylwadau ar bob un o'r meysydd hyn.

2. CYD-DESTUN: CYNLLUN TRAWSNEWID A CHYNLLUN GWEITHREDU LLYWODRAETHU

- 2.1 Ein nod yw sicrhau bod agwedd gorfforaethol gyson i fynd i'r afael â gwendidau yn llywodraethu a pherfformiad y cyngor. Ers y flwyddyn ddiwethaf mae gwaith sylweddol wedi ei wneud i dynnu at ei gilydd, i flaenoriaethu ac i weithredu datrysiadau i'r gwendidau oedd yn wybyddus. Mae gwaith wedi ei gwblhau mewn nifer o'r meysydd hyn ond mae rhai meysydd eraill sydd yn dal i fod angen sylw .
- 2.2 Roedd Cynllun Trawsnewid y Cyngor, a gymeradwywyd yn gynnar yn 2013, yn adeiladu ar y gwelliannau a wnaed mewn blynyddoedd blaenorol ac yn nodi'r sefyllfa ar gyfer diweddarau a chryfhau'r blociau adeiladu sylfaenol o fewn llywodraethu. Roedd y cynllun gweithredu hwnnw'n cael ei fonitro gan y Bwrdd Gwella ac fe wnaed cynnydd da ar draws y cynllun.

- 2.3 Bob blwyddyn cynhelir adolygiad o lywodraethiant sy'n talu sylw i'r adroddiad blynyddol gan y Rheolwr Archwilio. Yn 2013, yn dilyn yr adolygiad, lluniwyd cynllun gweithredu gan y rheolwyr oedd yn canolbwyntio ar y gwendidau mwyaf arwyddocaol, yn blaenoriaethu'r gwaith ac yn nodi lle roedd angen adnoddau. Cafodd rhai o'r eitemau mwy eu trin fel rhaglenni, prosiectau neu dasgau o dan drefniadau Trawsnewid y Cyngor.
- 2.4 Dygwyd y Cynllun Gweithredu Llywodraethu a Sicrwydd i'r pwyllgor yn Rhagfyr 2013. Y bwriad oedd i'r cynllun hwn barhau i gael ei ddiweddarau a'i fonitro gan y Pwyllgor Archwilio ond yn anffodus ni chadwyd at hynny yn ystod y flwyddyn.
- 2.5 Fel rhan o'r gwaith paratoi ar gyfer yr Asesiad Corfforaethol sydd ar ddod mae'r Cynllun Gweithredu Llywodraethu a Sicrwydd yn cael ei loywi a'i ddiweddarau. Mae'r broses gynllunio yn sicrhau bod yna swyddog cyfrifol ac amserlen ar gyfer pob cam gweithredu, gyda chyswllt i'r Bwrdd Rhaglen Trawsnewid perthnasol os yn briodol. Mae'r cynllun hwn eisoes yn cynnwys y chwe mater corfforaethol a nodwyd gan y Rheolwr Archwilio.
- 2.6 Mae Grŵp Monitro Swyddogion wedi ei sefydlu ar draws yr Adrannau Trawsnewid, Busnes y Cyngor ac Adnoddau.

3. DIWEDDARIAD AR GYNNYDD

- 3.1 Mae'r meysydd o bryder yr adroddwyd arnynt gan Archwilio Mewnol i'r Pwyllgor Archwilio ar 22 Gorffennaf 2014 a'r sylwadau / camau gweithredu rheoli cyfredol sydd â'r nod o fynd i'r afael â'r rhain yn cael eu darparu isod yn adran Diweddariad Cynnydd yr adroddiad hwn.
- 3.2 Rhaid cofio bod cynnydd sylweddol wedi ei wneud mewn perthynas â llywodraethiant y Cyngor. Roedd 2013 yn flwyddyn drawsnewid i raddau helaeth yn symud i ffwrdd oddi wrth reolaeth y Cyngor gan Gomisiynwyr a benodwyd gan Lywodraeth Cymru yn ôl i'r Pwyllgor gwaith a'r Uwch Dim Arweinyddiaeth.
- 3.3 Mae'n deg dweud bod nifer o feysydd lle na welwyd cynnydd i'r graddau y byddwn yn dymuno ei weld yn ystod y cyfnod hwn fel o fewn Caffael, ond mae meysydd eraill fel Llywodraethu Gwybodaeth wedi eu harwain a'u rheoli'n dda. Rwyf yn hyderus yn awr, fodd bynnag, bod yna gynllun i fynd i'r afael a phob un o'r pryderon hyn.
- 3.4 Yn ychwanegol i hyn rydym yn awr yn cael diweddariadau rheolaidd gan y Rheolwr Archwilio i'r UDA i sicrhau bod rheolwyr yn ymwybodol o'r pryderon y mae archwilio'n eu nodi, ac yn galluogi iddynt roi datrysiadau rheoli yn eu lle a hefyd i ganiatáu ar gyfer monitro cynnydd. Mae'r holl Adroddiadau Archwilio sy'n GOCH yn awr yn cael eu hadrodd i'r UDA. Cyn hyn roedd diffyg cyswllt rhwng arweinyddiaeth reolaethol y Cyngor a chasgliadau archwilio..

2. DIWEDDARIAD AR GYNNYDD

2.1 Parhad Busnes

Cyf	Pryder Cyfredol	Sylw/Camau Rheolaethol	Amserlen: Erbyn	Rheolwr Cyfrifol
2.1.1	<p>Mae'n ddyletswydd* ar y Cyngor i baratoi, cynnal ac ymarfer trefniadau Rheoli Parhad Busnes (RhPB) digonol. Dylai'r trefniadau RhPB sicrhau y bydd yn cynnal ei ddarpariaeth o wasanaeth ei hun yn ystod argyfwng ac yn cefnogi'r ymatebwyr Categori 1 a 2 eraill os bydd angen.</p> <p>Dylai RhPB gael ei ymwreiddio yng ngweithgaredd ac arferion busnes arferol y cyngor.</p> <p>Mae adroddiadau archwilio blaenorol gan Archwilio mewnol a darparwyr sicrwydd eraill wedi nodi gwendidau yn nhrefniadau RhPB y Cyngor yn cynnwys diffyg Cynllun Parhad Busnes oedd wedi ei ddogfennu a'i brofi'n ffurfiol a dynodiad clir o gyfrifoldeb ar gyfer ymwreiddio RhPB o fewn y Cyngor.</p> <p><i>* O dan y Ddeddf Argyfyngau Sifil Posibl 2004</i></p>	<p>Gwasanaeth Cynllunio mewn Argyfwng Cyngor Gogledd Cymru - Mae pob un o'r chwe Awdurdod Lleol yng Ngogledd Cymru wedi arwyddo i fyny i'r gwasanaeth newydd hwn sydd y cyntaf o'i fath yng Nghymru. Ers 1 Gorffennaf 2014, mae swyddogaeth Cynllunio mewn Argyfwng y Cyngor wedi ei wneud drwy Wasanaeth Cynllunio mewn Argyfwng Gogledd Cymru. Mae gan bob Cyngor swyddog cyswllt penodol, ynghyd â swyddogion rhanbarthol, sy'n gyfrifol am RhPB ar draws y rhanbarth. Mae'r ddarpariaeth ranbarthol hon o Gynllunio Argyfwng wedi ei anelu at ddarparu mwy o ddycnwch ar draws Gogledd Cymru.</p> <p>Mae gan Gwasanaeth Cynllunio Argyfwng Gogledd Cymru rôl i gydlynu a chefnogi'r gwaith o lunio Cynllun Parhad Busnes ar gyfer Cyngor Sir Ynys Môn.</p> <p>Mae'r Dirprwy Brif Weithredwr wedi comisiynu adolygiad mewnol (SWOT) er mwyn deall y sefyllfa gyfredol, wasanaeth wrth wasanaeth mewn perthynas â Pharhad Busnes; ac i weld a yw'r gwasanaeth a ddarperir gan y trefniant Rhanbarthol yn mynd i ddarparu'r gefnogaeth fydd ei hangen i wasanaethau i ddatblygu eu Cynlluniau Parhad Busnes a thrwy hynny alluogi i'r Cyngor gyflawni ei ddyletswyddau mewn perthynas â RhPB.</p>	Rhagfyr 2014	<p>Trawsnewid – Rheolwr Busnes a Llywodraethu (SWOT)</p> <p>Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd (Yn Weithredol)</p>

2.2 Rheoli Risg:

Cyf	Pryder Cyfredol	Sylw/Camau Rheolaethol	Amserlen: Erbyn	Rheolwr Cyfrifol
2.2.1	<p>Mae'r Cyngor yn y broses o adolygu ei Fframwaith Rheoli Risg i hwyluso ac i ymwreiddio rheoli risg o fewn y sefydliad. Mae'r Gofrestr Risg Gorfforaethol yn dal i gael ei datblygu ond nid oes trefn effeithiol o ddiweddarar ysbeidiol wedi ei datblygu.</p>	<p>Mae gan y Cyngor Strategaeth Rheoli Risg a Chyfarwyddyd Rheoli Risg yn eu lle ac fe gawsant eu cymeradwyo gan y Pwyllgor Gwaith ar 15 Hydref 2012. Fodd bynnag, nid yw'r broses wedi ei hymwreiddio'n llawn o fewn y Cyngor ac ystyrir bod angen rhoi mwy o bwyslais ar gael cynnydd yn y maes hwn. Felly, mae adolygiad allanol o drefniadau cyfredol y Cyngor wedi ei gomisiynu.</p> <p>Bydd yr adolygiad yn dechrau ym mis Medi 2014 a bydd yn;</p> <ul style="list-style-type: none"> i. Adolygu'r Strategaeth Rheoli Risg bresennol a'r Cyfarwyddyd ac yn cynnig gwelliannau; ii. Yn ymgysylltu ag Aelodau, Rheolwyr a Gwasanaethau i wella eu dealltwriaeth a'u hagwedd tuag at reoli risg; iii. Yn adolygu'r Cofrestr Risg Gwasanaeth cyfredol, yn helpu i nodi bylchau yn y risgiau a nodwyd, ac yn awgrymu dull ar gyfer sicrhau cysondeb yn yr iaith a ddefnyddir i ddisgrifio'r risgiau a'r sgorio tebygrwydd ac effaith; iv. Adolygu'r trefniadau ar gyfer uwchgyfeirio risgiau Gwasanaeth, Prosiect a Phartneriaeth i'r Gofrestr Risg Gorfforaethol, argymhell gwelliannau i'r trefniadau hyn; v. Adolygu'r Gofrestr Risg Gorfforaethol a helpu i nodi'r bylchau yn y risgiau a nodwyd. <p>Rhagwelir y bydd yr adolygiad hwn yn hwyluso i reoli risg gael ei ymwreiddio'n llawn a'i alinio gydag arferion gweithio eraill.</p>	Medi/Hydref 2014	<p>Rheolwr Risg ac Yswiriant</p> <p>Rheolwr Cynllunio Busnes a Phrosiect</p>

2.3 Llywodraethu Gwybodaeth / Rheolaeth

Cyf	Pryder Cyfredol	Sylw/Camau Rheolaethol	Amserlen: Erbyn	Rheolwr Cyfrifol
2.3.1	<p>Mae Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth wedi cynnal adolygiad o drefniadau'r Cyngor yng nghyswllt Llywodraethu a Rheoli Gwybodaeth ac wedi nodi materion a gwendidau rheolaeth tebyg i'r rhai a nodwyd gan Swyddfa Archwilio Cymru, PWC a'r Archwiliad Mewnol mewn adroddiadau blaenorol.</p> <p>Mae Bwrdd Rhaglen wedi ei sefydlu i weithredu'r Cynllun Gweithredu o adroddiad y Comisiwn Gwybodaeth. Mae nifer sylweddol o gamau gweithredu wedi eu cyflawni ers adroddiad y Swyddfa Comisiynydd Gwybodaeth.</p>	<p>Bydd y Pwyllgor yn derbyn adroddiad ar wahân yn manylu ar y cynnydd a wnaed ym maes Rheoli a Llywodraethu gwybodaeth o dan yr eitem rhaglen 'Diogelu Data a Llywodraethu Gwybodaeth - Diweddariad Cynnydd.'</p> <p>Bydd y Pwyllgor yn gweld bod cynnydd sylweddol wedi ei wneud.</p>	Fel yn yr adroddiad ar wahân	Pennaeth Swyddogaeth – Busnes y Cyngor

2.4 Llywodraethu Corfforaethol

Cyf	Pryder Cyfredol	Sylw/Camau Rheolaethol	Amserlen: Erbyn	Rheolwr Cyfrifol
2.4.1	<p>Polisi a Gweithdrefn - Mae Polisiâu a Gweithdrefnau'r Cyngor yn elfennau allweddol o fframwaith llywodraethu'r Cyngor</p> <p>Mae nifer o adroddiadau Archwilio Mewnol ac adroddiadau gan asiantaethau sicrwydd eraill wedi adrodd am enghreifftiau o ddiffyg cydymffurfio â pholisi a gweithdrefnau'r Cyngor. Mae adroddiadau diweddar hefyd wedi nodi enghreifftiau lle nad yw staff perthnasol wedi bod yn ymwybodol o bolisiâu'r Cyngor o fewn, er enghraifft, meysydd staffio Asiantaeth, Rheoli Ffilyd a</p>	<p>Mae'r Cyngor yn y broses o gasglu at ei gilydd Gofrestr Ganolog o holl Bolisiâu allweddol y Cyngor. Mae'r gofrestr yn cynnwys manylion o gyfeirnod y fersiwn, awdur, enw cyswllt a dyddiad adolygu'r polisiâu a phwy ddylai wneud hynny ac erbyn pryd.</p> <p>Mae'r Dirprwy Brif Weithredwr wedi gofyn am adroddiad ar gynnwys y gofrestr hon i system Rheoli Polisi gynhwysfawr i gynnwys elfen o gydymffurfiaeth â pholisi.</p> <p>Yn y cyfamser mae'r DCE wedi trefnu cyfarfod o</p>	Rhagfyr 2014	Pennaeth Gwasanaeth Democratiaidd

	<p>Rheolau Gweithdrefn Contract (Caffael).</p> <p>Cafwyd adroddiad Archwilio Mewnol ynglŷn â'r materion hyn yn 2011-12, ond roedd nifer o'r argymhellion allweddol yn parhau heb eu gweithredu ar ddiwedd 2013-14.</p> <p>Fe ddarfu'r Cyngor a defnyddio'i system electronig ar gyfer cydymffurfiaeth polisi ac arwyddo polisiau i ffwrdd oedd yn cofnodi defnyddwyr fel rhai oedd wedi darllen, deall a chytuno i lynu at y polisiau. Heb gofnod o'r fath o arwyddo i ffwrdd, mae'n fwy anodd dangos bod y polisiau wedi eu rhaedru'n ddigonol i'r staff perthnasol.</p>	<p>uwch reolwyr ym Medi 2014 i symud pethau ymlaen gyda'r mater hwn.</p>		
	<p>Adroddiadau Sicrwydd gan gyrrff allanol – Mae yna ddisgwyliad y bydd yr holl adroddiadau sicrwydd allanol yn cael eu rhannu gyda'r canol corfforaethol a'u cadw'n ganolog. Fodd bynnag, nid oes cofrestr gorfforaethol o adroddiadau o'r fath yn cael ei chadw a'i monitro ar hyn o bryd.</p> <p>Mae yna risg, felly, nad yw'r canlyniadau o adroddiadau allanol o'r fath yn cael eu monitro yn briodol a dysgu'n cael ei rannu.</p>	<p>Mae trafodaethau wedi eu cynnal i benderfynu ar y dull mwyaf priodol o ddwyn at ei gilydd a dadansoddi argymhellion a chanlyniadau eraill o adroddiadau sicrwydd allanol.</p> <p>Mae cyfarfodydd rheolaidd yn cael eu cynnal gyda Swyddfa Archwilio Cymru a PWC, ac ar lefel weithredol gyda'r Rheolwr Cynllunio Busnes a Phrosiectau, i sicrhau bod y canol corfforaethol yn cael gwybod am eu blaenraglenni gwaith ac am ganlyniadau eu gwaith. Bydd pob Cylch Gorchwyl ac adroddiadau'n cael eu rhannu gyda'r Rheolwr Cynllunio Busnes a Phrosiectau.</p> <p>Bydd y Prif Weithredwr a'r Dirprwy Brif Weithredwr hefyd yn cyfarfod yn rheolaidd â Swyddfa Archwilio Cymru a PWC, i drafod materion mwy strategol.</p> <p>Mae'r Cyngor yn gweithio ar hyn o bryd i bwrcasu system rheoli perfformiad gyda'r bwriad o allu darparu cofrestr ganolog o adroddiadau a chanlyniadau.</p>	<p>Rhaglen Amser Caffael erbyn Ebrill 2015</p>	<p>Rheolwr Cynllunio Busnes a Phrosiectau</p> <p>Trawsnewid - Rheolwr Busnes a Llywodraethu</p>

2.5 Fframwaith Caffael Corfforaethol

Cyf	Pryder Cyfredol	Sylw/Camau Rheolaethol	Amserlen: Erbyn	Rheolwr Cyfrifol
2.5.1	<p>Dyweddod Archwilio Mewnol yn Rhagfyr 2012 bod ymarferion caffael angen eu gwella.</p> <p>Roedd Gwirio Ffitrwydd Caffael KPMG ar gyfer Ynys Môn yn 2014 yn atgyfnerthu canfyddiadau Archwilio Mewnol ac yn cynnwys arolwg dyfnach o'r gwendidau yn y trefniadau cyfredol.</p> <p>Mae prosiect yn cael ei sefydlu i weithredu'r argymhellion a wnaed yn yr adroddiad hwn er mwyn cryfhau'r Fframwaith Caffael Corfforaethol.</p>	<p>Gwnaed gwaith yn ystod 2012 i roi gwelliannau o ran caffael yn eu lle, o dan arweiniad y Swyddog Adran 151 Dros Dro ar y pryd.</p> <p>Nid pharhawyd â'r cynnydd hwn yn ystod 2013. Nid yw'n hollol amlwg paham mai hyn fu'r achos.</p> <p>Mae prosiect yn awr wedi cael cymeradwyaeth yr UDA ac y mae cais yn cael ei wneud i'r Pwyllgor Gwaith i adnoddau gael eu rhyddhau ar sail Gwario i Arbed. Hyn er mwyn cynyddu capasiti o fewn yr Uned Caffael Corfforaethol.</p> <p>Hefyd, bydd y rôl o arwain caffael yn fwy amlwg yn y Swydd Ddisgrifiad ar gyfer y Pennaeth Swyddogaeth Gwasanaethau Ariannol (cyn hyn Adnoddau) pan gaiff y swydd ei hysbysebu.</p>	Ebrill 2015	Pennaeth Swyddogaeth Adnoddau / Swyddog Caffael

2.6 Fframwaith Gydweithredu

Cyf	Pryder Cyfredol	Sylw/Camau Rheolaethol	Amserlen: Erbyn	Rheolwr Cyfrifol
2.6.1	<p>Nid oes gan y Cyngor Fframwaith Cydweithredu ffurfiol i ddarparu sicrwydd bod gan yr holl bartneriaethau drefniadau llywodraethu, rheoli a pherfformiad digonol i gyfarfod â'u hamcanion a'u bod yn darparu gwerth am arian yng nghyswllt buddsoddiad y Cyngor o ran arian ac adnoddau ynddynt. Mae gan y Cyngor gofrestr o bartneriaethau</p>	<p>Cynhaliwyd adolygiad o gydweithredu yn Nhachwedd 2012.</p> <p>Newidiodd yr amgylchedd o safbwynt cydweithredu yn ystod 2013 a dechrau 2014 gydag ond ychydig iawn o gydweithrediadau newydd yn cael eu dechrau.</p>	<p>Tachwedd 2014 ar gyfer Diweddaru'r Gofrestr, a</p> <p>Mawrth 2015 ar gyfer y Weledigaeth</p>	<p>Yn cael ei gyd-lynu gan Trawsnewid - Rheolwr Busnes a Llywodraethu</p> <p>Prif Weithredwr</p>

	<p>yn manylu ar bwrrpas a'r cyfrifoldebau neu linellau adrodd yn ôl y partneriaethau arwyddocaol.</p> <p>Fodd bynnag, nid yw'r trefniadau cyfredol yn darparu'r sicrwydd angenrheidiol bod y manteision o fod mewn partneriaeth yn cael eu cyflawni, neu bod y risgiau negyddol o fod yn gweithio mewn partneriaeth yn cael eu nodi gan y Comisiwn Archwilio ac eraill yn cael eu sicrhau o fewn partneriaethau cyfredol y Cyngor.</p>	<p>Y mae, fodd bynnag, yn amserol gyda chyhoeddi'r Papur Gwyn ar Ddiwygio Llywodraeth Leol, bod yr holl gydweithrediadau cyfredol yn cael eu hadolygu a'u cofnodi mewn mwy o fanylder ac yn fwyaf pwysig bod datganiad / gweledigaeth ar gyfer cydweithredu'n cael ei ddatblygu ac a fydd yn cyfarwyddo gwaith cydweithredu wrth fynd ymlaen.</p>		
--	--	---	--	--

2.7 Gweithredu Argymhellion Ysgolion

Cyf	Pryder Cyfredol	Sylw/Camau Rheolaethol	Amserlen: Erbyn	Rheolwr Cyfrifol
2.7.1	<p>Mae mater sy'n parhau yng nghyswllt ysgolion yn gweithredu argymhellion archwilio mewnol. Mae'r argymhellion hyn yn ymwneud â materion ariannol a materion llywodraethu o fewn ysgolion ac a ddylai fod o bryder i Benaethiaid ac i'r Adran Addysg.</p>	<p>Mae Archwilio Mewnol wedi cysylltu ag Addysg ynglŷn â gweithredu'r argymhellion yn ymwneud ag ysgolion. Mae Addysg yn awr wedi cyflwyno gweithdrefn newydd sy'n golygu dilyn-i-fyny'r argymhellion ar ôl dau dymor o ddyddiad yr adroddiad a darparu cefnogaeth lle na welwyd bod yr argymhellion wedi'u gweithredu ar ôl y cyfnod amser hwnnw.</p> <p>Bydd Archwilio Mewnol yn parhau i fonitro cyfraddau gweithredu argymhellion er mwyn darparu sicrwydd am effeithiolrwydd y trefniadau.</p>	<p>O 01 Medi 2014 (blwyddyn academaidd newydd)</p>	<p>Pennaeth Gwasanaeth Addysg</p>